

Notat

Dato:	09.10.2026
Ansvarlig:	Ruben Ramsland, Leder kontrahering - Nye Veier AS
Tema:	Unntak fra hovedregelen om minimum 30 prosent vekting av klima- og miljøhensyn, jf. anskaffelsesloven § 5 b
Offentlig:	Ja

1. Formål og konklusjon

Anskaffelsesloven § 5 b regulerer klima- og miljøhensyn i offentlige anskaffelser. For kunngjøringspliktige anskaffelser er hovedregelen at klima- og miljøhensyn skal vektes med minimum 30 prosent. Etter § 5 b kan klima- og miljøkriterier likevel erstattes eller kombineres med klima- og miljøkrav i kravspesifikasjonen dersom dette gir en bedre klima- eller miljøeffekt. Avviket fra hovedregelen skal begrunnes i anskaffelsesdokumentene. Det rettslige vurderingstemaet er dermed om den valgte kombinasjonen av bindende krav og 10 prosent vekting, vurdert konkret for denne anskaffelsen, gir en bedre effekt enn 30 prosent vekting.

Konklusjon: For konkurransen «Rv. 13 Freim–Djupevik» vurderer Nye Veier AS at vilkåret for unntak i anskaffelsesloven § 5 b er oppfylt. Et kontraktsfestet minstekrav om 15 prosent reduksjon i samlede klimagassutslipp, kombinert med et tildelingskriterium på 10 prosent for ytterligere reduksjoner, gir etter en konkret vurdering en bedre og mer sikker klimaeffekt enn minimum 30 prosent vekting av klima- og miljøhensyn.

Vurderingen bygger særlig på at kombinasjonen etablerer en bindende utslippsreduksjon for alle tilbud, samtidig som den beholder konkurranse om ytterligere forbedringer. Løsningen er dessuten tilpasset prosjektets

dokumenterte utslippsprofil, de lokale markedsforholdene og entreprenørenes faktiske påvirkningsmuligheter.

2. Prosjektet og dokumentert klima- og miljøpåvirkning

Kontraktsarbeidet er en totalentreprise for prosjektering og bygging av breddeutvidelse på strekningen Freim–Djupevik i Ullensvang kommune. Strekningen er om lag 550 meter og skal utvides til 6,5 meters veibredde. Det meste av eksisterende veikapital skal beholdes. Arbeidene omfatter også skredsikring ovenfor veien på om lag 150 meter av strekningen.

2.1 Utslippsprofil

Klimagassbudsjettet i konkurransegrunnlaget kapittel D2.09 kartlegger den prosentvise fordelingen av utslipp i byggefasen. Uten arealbruk er utslippene konsentrert om diesel (46 prosent) og pukk og stein (42 prosent). Asfalt utgjør 7 prosent, betong 3 prosent, stål 1 prosent og sprengning 1 prosent.

2.2 Markedsforhold og påvirkningsmuligheter

Markedsundersøkelsene viser at det per i dag er begrenset infrastruktur for biogass og lading av tynge elektriske kjøretøy i området. Gjennomføringen skjer dessuten på et begrenset areal, med krevende trafikkhåndtering og strengt regulerte stengetider. Handlingsrommet for å redusere de direkte utslippene fra diesel er derfor begrenset. Tilbyderne har noe større påvirkningsmulighet knyttet til pukk og stein, blant annet gjennom valg av naturstein.

3. Vurdering etter anskaffelsesloven § 5 b – hvorfor unntaket gir bedre effekt

Et tildelingskriterium på 30 prosent påvirker rangeringen mellom tilbudene, men sikrer ikke i seg selv et bestemt utslippsnivå. Den valgte modellen kombinerer derimot en garantert minimumseffekt med konkurranse om ytterligere reduksjoner.

Kontrakten krever minst 15 prosent reduksjon i samlede utslipp sammenlignet med prosjektets «baseline». Kravet gjelder den valgte entreprenøren uavhengig

av hvilket tilbud som vinner. I tillegg vektet dokumenterte, ytterligere klimagassreduksjoner med 10 prosent i tilbudsevalueringen.

Sikker minimumseffekt: Alle tilbud må prise og gjennomføre minst 15 prosent utslippsreduksjon. Miljøeffekten er dermed kontraktsfestet og ikke avhengig av den relative poengforskjellen mellom tilbudene.

Måltrettet konkurranse: Tilbyderne konkurrerer fortsatt om ytterligere reduksjoner gjennom tildelingskriteriet på 10 prosent. Kriteriet premierer merambisjon utover minstekravet.

Tilpasset reelt handlingsrom: Utslippsbudsjettet viser at 88 prosent av utslippene er knyttet til diesel samt pukk og stein. Samtidig begrenser lokal infrastruktur, areal, trafikkavvikling og stengetider muligheten til å konkurrere om utslippsfrie tunge kjøretøy. Krav og kriterium kan derfor rettes mot tiltak som faktisk lar seg gjennomføre.

4. Øvrige kontraktskrav som sikrer og dokumenterer effekten

Totalentreprenøren skal ha et miljøledelsessystem sertifisert etter ISO 14001 eller tilsvarende og følge byggherrens ytre miljø-plan. Kontrakten stiller også krav til blant annet avfall, massehåndtering, fremmede arter, støy, støv og luftforurensning.

5. Dokumentgrunnlag

- D2.06 Byggherrens miljøplan
- D2.09 Byggherrens klimagassbudsjett
- D1 Arbeidspakke 168.05 – Reduksjon av klimagassutslipp
- Kvalifikasjonskrav

6. Samlet vurdering

Hovedregelen i anskaffelsesloven § 5 b er at klima- og miljøhensyn skal vektet med minimum 30 prosent. Adgangen til å benytte krav i kravspesifikasjonen,

alene eller kombinert med en lavere vekting, forutsetter at dette gir en bedre klima- eller miljøeffekt og at avviket begrunnes i anskaffelsesdokumentene. I denne anskaffelsen sikrer minstekravet en bindende og målbar reduksjon på 15 prosent fra prosjektets baseline for alle tilbud, mens 10 prosent vekting skaper konkurranse om ytterligere, gjennomførbare reduksjoner. Krav til klimagassbudsjett, kvartalsvis rapportering, sluttregnskap, EPD-er og revisjon gjør effekten etterprøvbar. Utslippsprofilen og markedsundersøkelsene viser samtidig at handlingsrommet for merreduksjoner utover minstekravet er begrenset. En vekting på 30 prosent, med eller uten minstekravet, ville derfor gitt slike forskjeller større utslag i tildelingen enn det dokumenterte påvirkningspotensialet tilsier, uten å sikre en høyere faktisk reduksjon. Nye Veier AS vurderer på denne bakgrunn at kombinasjonen av 15 prosent bindende utslippsreduksjon og 10 prosent vekting gir en bedre og sikrere klimaeffekt enn minimum 30 prosent vekting. Unntaksvilkåret i anskaffelsesloven § 5 b vurderes derfor som oppfylt.